

RAPPORT

Evaluering av Senter for omsorgsforskning Midt-Norge sin forskningsfaglige bistand og veiledning til utviklingssentrene for hjemme- tjenester og sykehjem i regionen

**Karin Torvik
Kirsten Lange**

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Rapport nr 86

Steinkjer 2013

Evaluering av Senter for omsorgsforskning Midt-Norge sin forskningsfaglige bistand og veiledning til utviklingssentrene for hjemmetjenester og sykehjem i regionen

Karin Torvik
Kirsten Lange

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Rapport nr 86
ISBN 978-82-7456-676-7
ISSN 1504-7172
Steinkjer 2013

Utviklingssenter for
sykehjem og hjemmetjenester

Senter for
omsorgsforskning
MIDT-NORGE

Høgskolen i Nord-Trøndelag utgir følgende publikasjonsserier: Rapport, Utredning, Arbeidsnotat og Kompendium

HiNT-Rapport forbeholdes publisering av forskningsarbeider som utgår fra HiNTs fagmiljøer. Rapportene skal fagfellevalueres på faglig og formelt grunnlag før publisering.

Se: http://www.hint.no/hint/fagportal/bibliotek/hint_publicasjoner

Rettighetshaver
Høgskolen i Nord-Trøndelag

Tilgjengelighet
Åpen

Publiseringstype
Digitalt dokument (pdf)

Redaksjon
Bibliotekleder

Kvalitetssikret av
Bente Nordtug, førsteamanuensis Høgskolen i Nord-Trøndelag (intern)
Beate André, førsteamanuensis, Høgskolen i Sør-Trøndelag (ekstern)

Nøkkelord: Senter for omsorgsforskning (SOF), Midt-Norge, faglig veiledning, Utviklingssentrene for hjemmetjenester og sykehjem (USHT), evaluering

Key words:

Opplysninger om publikasjonsserien fås ved henvendelse HiNT:
Biblioteket Steinkjer, Postboks 2501, 7729 Steinkjer, tlf. 74 11 20 65 eller epost:
bibsteinkjer@hint.no eller hovedbibliotekar@hint.no

Forord

Rapporten inneholder en evaluering av Senter for omsorgsforskning (SOF) Midt-Norges' forskningsfaglige bistand og veiledning til Utviklingssentrene for hjemmetjenester og sykehjem (USHT) i regionen.

SOF Midt-Norge har vært i drift siden juni 2008 og dette er den første evalueringen som er foretatt av sentret knyttet til nevnte samarbeid.

SOF Midt-Norge har prioritert forskningsfaglig bistand og veiledning til USHT høyt og har ansatt medarbeidere for egne midler i tillegg til øremerkede midler fra Helsedirektoratet. Aktiviteten i SOF Midt-Norge har vært gradvis økende i forhold til Utviklingssentrene og det er derfor viktig å se om SOF's prioriteringer dekker Utviklingssentrenes behov for forskningsfaglig bistand og veiledning.

Evalueringen er finansiert av SOF Midt-Norge.

Steinkjer, Desember 2012.

Karin Torvik

Forsker, PhD

Senter for omsorgsforskning, Midt-Norge

Kirsten Lange

Daglig leder

Senter for omsorgsforskning, Midt-Norge

Sammendrag

Innledning: Senter for omsorgsforskning (SOF), Midt-Norge er tilknyttet Høgskolen i Nord – Trøndelag (HINT) og har blant annet som oppdrag å yte forskningsfaglig bistand og veiledning til Utviklingssentrene for hjemmetjenester og sykehjem (USHT) i regionen.

USHT Midt- Norge består av tre Utviklingssenter for hjemmetjenester (Åfjord, Ålesund og Stjørdal) og tre Utviklingssenter for sykehjem (Trondheim, Kristiansund og Verdal).

Målet med studien var å evaluere SOF Midt-Norges bistand og veiledning til USHT i regionen. Kunnskapen vi fikk fra denne evalueringen vil videre danne grunnlag for en mer målrettet arbeidsform og prioriteringer knyttet til dette samarbeidet.

Metode: Kvalitativ studie der data ble samlet inn ved hjelp av spørreskjema med åpne spørsmål. Spørreskjemaet ble laget på grunnlag av Helsedirektoratet's føringer for SOF's arbeid i forhold til USHT i regionen. Spørreskjemaene ble sendt på e-mail til lederne i USHT.

Resultat: Alle USHT i Midt -Norge svarte på spørreskjemaet. Alle USHT hadde skrevet en samarbeidsavtale med SOF.

USHT i regionen var i hovedsak fornøyd med bistand og veiledning de har fått fra SOF. Noen USHT ønsket veiledning av en mer generell karakter og andre ønsket mer spisset veiledning og bistand. Det ble trukket fram som positivt at det var en fast veileder fra SOF, og som negativt dersom utskiftingen av veileder ble for hyppig.

Det kan se ut som om Utviklingssentrene for hjemmetjenester har hatt større behov for bistand og veiledning fra SOF i en oppstartperiode enn Utviklingssentrene for sykehjem. Halvparten av USHT i regionen hadde «ansatte» med mastergrad. Det er imidlertid ulik definisjon på hvem som var «ansatt» på de ulike Utviklingssentrene. Noen definerte det som hel eller deltidsansatte på sentret, mens andre definerte det som ansatt i kommunen. Det ble derfor vanskelig å definere hvilken kompetanse de enkelte USHT har, og likeledes ta stilling til sentrenes definerte kompetanseplan.

Konklusjon: De ulike USHT i Midt-Norge hadde ulik behov for bistand og veiledning. SOF ser en tendens til at Utviklingssentrene for hjemmetjenester har et hatt noe større behov for bistand og veiledning enn utviklingssentrene for sykehjem.

SOF vil også anbefale at det blir økt samarbeid mellom USHT på tvers av fylkene om de ulike prosjekter. Dette kan føre til større prosjekter og bedre kvalitet på prosjekter og muligheter for bedre evaluering. USHT uttrykker imidlertid at de var fornøyd med bistand og veiledning som de fikk av SOF

Innhold

Forord.....	1
Innledning	5
Metode	6
<i>Datainnhenting</i>	6
Dataframstilling	7
Resultat	7
Spørreundersøkelsen	7
Samarbeidspartnere registrert på Utviklingssentrenes hjemmeside	8
Tabell 1. Prosjekt som var registrert i nettbasen for prosjekter i USHT, Norge	9
Diskusjon	13
Konklusjon	17
Referanser	18
Vedlegg 1. Spørreskjema.....	19

Innledning

Høsten 2006 ble det første regionale SOF startet ved Høgskolen i Gjøvik. Juni 2008 ble det opprettet 4 nye senter; ved Universitetet i Tromsø, Høgskolen i Nord - Trøndelag, Høgskolen i Bergen, Universitetet i Agder og Høgskolen i Telemark (Senter for Omsorgsforskning 2010). Den nasjonale koordinerende rolle ble lagt til sentret på Gjøvik.

Sentrene har ulike oppgaver og SOF Midt-Norge skal blant annet yte forskningsfaglig bistand og veilede USHT i Midt-Norge. Dette arbeidet finansieres av Helsedirektoratet. I tillegg har SOF oppdragsforskning som finansieres av de ulike oppdragsgivere.

En nasjonal satsing på Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) skulle bidra til gode pleie- og omsorgstjenester i kommunene. Den nasjonale satsingen skulle understøtte gode lokale initiativ til kvalitetsforbedring og være et virkemiddel for implementering av nasjonale føringer. Midt-Norge har følgende utviklingssentre for sykehjem; Søbstad sykehjem, Rokilde sykehjem og Verdal bo og helsetun. Utviklingssentrene i hjemmetjenesten i regionen er Ålesund kommune, Åfjord kommune og Stjørdal kommune. Utviklingssentrene har ulik kompetanse og erfaring med forskning og prosjekt, og sentret har derfor forsøkt å yte bistand etter behov og i forhold til ressursene som har vært tilgjengelig.

Helsedirektoratet hevder at en overordnet strategi og SOF i perioden 2011 til 2015 skal være å tilby samarbeidsavtaler med Utviklingssentrene i sin region, arrangere en årlig samling for USHT i regionen og yte forskningsfaglig bistand og veiledning til USHT. SOF og USHT må lokalt bli enig om innholdet og formen på bistanden og veiledningen ut fra behovet hos det enkelte utviklingssentret (Helsedirektoratet 2010). I tillegg skal SOF utføre praksisnær forskning med bidrag fra USHT, og støtte øvrige utviklingsprosjekter som USHT selv driver. Helsedirektoratet oppfordrer USHT til å samarbeide med SOF og tilrettelegge for at de kan drive praksisnær forsknings- og utviklingsprosjekter i pleie- og omsorgstjenestene (Helsedirektoratet 2010).

Helsedirektoratet har øremerkede midler til dette, tilsvarende 50 % stilling ved SOF Midt-Norge. I tillegg har SOF Midt-Norge betalt en 10 % stilling av egne midler for å yte forskningsfaglig bistand og veiledning til USHT i sin region. På et møte mellom SOF og Helsedirektoratet i 2011 ble det diskutert hva som skulle ligge i begrepene forskningsfaglig bistand og veiledning. Romøren (2011) forfattet i etterkant et notat for å presisere hva som kan

falle inn under begrepene. Dette innebærer støtte til: formulering av problemstillinger, litteratursøk, utforming av undersøkelser og inkludert ulike typer av datainnsamlinger. I tillegg innebærer det bearbeiding av data, rapport- og artikkelskriving, utforming av prosjektsøknader og vurdering av forskningsforespørsler rettet til Utviklingssentrene (Romøren 2011).

Målet med denne studien er å evaluere Senter for omsorgsforskning i Midt- Norges' forskningsfaglige bistand og veiledning til utviklingssentrene i regionen.

Kunnskapen vi får fra denne evalueringen vil danne et godt grunnlag for et videre målrettet samarbeide mellom SOF og USHT i region Midt - Norge.

Metode

Studien varen kvalitativ studie der alle USHT Midt - Norge besvarte et spørreskjema med åpne spørsmål. I tillegg har vi brukt USHT og landets 5 SOF's årsrapporter samt USHT's aktivitet slik det er beskrevet på deres hjemmesider og den nasjonale nettsiden høsten 2012. Helsedirektoratet sitt strategidokument for USHT i perioden 2011 til 2015 ble også benyttet.

Datainnhenting

Spørreskjema ble sendt på e-mail til lederne ved de seks USHT i regionen. Spørsmålene er utarbeidet med grunnlag i Helsedirektoratets strategidokument for 2011 – 2015. I dette dokumentet legger Helsedirektoratet føringer for de 5 sentrene for Omsorgsforskning's arbeid i forhold til USHT.

Spørreskjemaet besto av åtte åpne spørsmål som skulle besvares med tekst. Data ble innsamlet mars og april 2012.

Vi kartla om alle USHT i vår region hadde en samarbeidsavtale med SOF. Videre ønsket vi tilbakemelding på temaer som har vært tatt opp på våre samlinger med USHT. Vi etterspurte USHT's opplevelse av vår forskningsfaglige bistand og veiledning, og om USHT har deltatt på klinisk forskning eller prosjekter som har vært initiert av SOF. Vi ønsket også å kartlegge om USHT får den hjelpen de trengte i forhold til utviklingsprosjekter og hvordan de var finansiert. Videre ønsket vi å kartlegge hvilken kompetanse det var i USHT og om det forelå

en kompetanseplan. Til slutt ønsket vi å få en oversikt over hvilke andre institusjoner USHT samarbeidet med.

Dataframstilling

Da vi kun hadde svar fra seks USHT er dataene satt sammen og presentert uten analyse på gruppenivå. Det vil si at vi gir en beskrivelse for hele materialet under et og ikke for de enkelte USHT. Daglig (Kirsten Lange) og faglig leder (Ove Hellzen) SOF, Midt-Norge vil få data for hvert enkelt USHT hvis ønskelig. Dette for å kunne sette inn tiltak der en ser behov for mer forskningsfaglig bistand og veiledning, eller andre endringer i forhold til enkelte USHT.

Resultat

Etter en purring var svarprosenten 100.

Spørreundersøkelsen

Alle USHT hadde en samarbeidsavtale med SOF, Midt -Norge.

Når det gjelder tema som var tatt opp på SOF's årlige fagdag hevdet de fleste USHT at de hadde hatt utbytte av temaet. Det ble også kommentert at grunnen var at temaet ble bestemt av Arbeidsutvalget der tre representanter fra USHT og en representant fra SOF deltok. For enkelte hadde ikke temaene det er blitt holdt innlegg om bidratt med noe nytt, men diskusjonen etter hvert innlegg hadde vært av interesse. Enkelte USHT ønsket også at det kunne vært arrangert flere temadager / fagdager. Tema som er foreslått var kunnskapsarbeid, strategiarbeid, prosjektplanskrijving, rapportskrijving og endringer i forhold til samhandlingsreformen.

De fleste var fornøyd med den forskningsfaglige bistanden de hadde fått fra SOF, men noen ønsket enda tettere samarbeid med SOF. Noen ønsket mer veiledning av en mer generell karakter enn på prosjekter og forskning som skal starte opp, eller var i gang i regi av UHST. Utviklingssentrene var også veldig fornøyd med at de har en fast veileder i SOF.

USHT opplevde at samarbeidet med SOF's daglige leder fungerte godt. Skifte av veileder og stor geografisk avstand til SOF's veileder ble trukket fram som negativt. Enkelte USHT

hevdet SOF's veileder var samarbeidsvillig og hadde god forskningskompetanse og samhandlingskompetanse.

UHST har ikke deltatt i forskningsprosjekt som er initiert fra SOF, men alle ønsket det i fremtiden. Prosjekter som ble foreslått var lungerehabilitering, diabetes, sykepleiedokumentasjon, insatsteam / aktiv hverdag, refleksjon, dialogkafe, diabetes, rehabilitering generelt, IPLOS og velferdsteknologi.

De fleste svarte at de fikk den hjelpen de hadde etterspurt i forhold til jobbingen med utviklingsprosjekter som deres USHT driver. Noen var mer selvdrevne enn andre, mens andre ønsket mer hjelp

Alle USHT fikk en rundsum fra Helsedirektoratet. I tillegg fikk de midler fra kommunen og søker ulike instanser om tilskudd, for eksempel fylkesmannen og helsedirektorat

50 % av USHT hadde helsepersonell med masterutdanning, i tillegg til videreutdanning på ulike fagområder. Det fantes ulike kompetanseplaner ved de ulike USHT. Noen definerte USHT som hele kommunen, mens andre definerte USHT som en fast stab som jobbet fast ved USHT i hele eller delte stillinger.

Foruten SOF Midt-Norge samarbeidet USHT med Høgskolene, Universiteter, Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid og Sykehus. Noen samarbeidet også med Livsglede for eldre, Ressurssenter for demens, Informasjonssenter for seniorer og Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse. I tillegg samarbeidet noen med Regionalt kompetansesenter for Lindrende behandling, Videregående skoler, fylkeskommunen, samt Sintef, Trondheim Helseklynge, Helseforetak, Fagforbundene og andre USHT.

Samarbeidspartnere registrert på Utviklingssentrenes hjemmeside

Alle hadde registrert SOF som samarbeidspartner på sin hjemmeside. Hjemmesidene varierte med hensyn til hvor informative de er, vi har derfor valgt å bruke registreringen av prosjekter som fantes på den nasjonale nettsiden.

Tabell 1. Prosjekt som var registrert i nettbasen for prosjekter i USHT, Norge

Søbstad Utviklingscenter for sykehjem, Sør -Trøndelag

Prosjekt	Samarbeid SOF	Kommentarer
Å skape livsglede for beboere på sykehjem	Nei	Prosjektleder er ansatt i SOF
Aktivitet og sosial stimulering – etablering og bruk av aktivitetshage	Nei	
Akutte etableringsplasser i helsehus	Nei	
Evalueringsprogram av kvalitetsstandard innen terminal omsorg og behandling	Nei	
Helsefremmende og forebyggende hjemmebesøk	Nei	
Kompetanseprogram – utfordrende adferd i sykehjem	Nei	
Livsglede på sykehjem	Nei	
Systematisk oppfølging av kosthold og ernæring	Nei	
Utvikle praksismodell for tredjeårs sykepleierstudenter	Nei	
Omsorg og behandling for sykehjemspasienten i livets slutfase	Nei	
Ung i jobb	Nei	
Urininkontinens – fører økt kunnskap blant ansatte på sykehjem til endret praksis	Nei	
Urinkontinensproblematikk på sykehjem	Nei	
Videreutvikling og utprøving av KomPas	Nei	

Åfjord Utviklingssenter for hjemmetjenester, Sør-Trøndelag

Prosjekt	Samarbeid SOF	Kommentarer
Vi har det gøy med bøyy og tøyy(s) – trening for voksne mellom 65 og 80+	Ja	
Elektronisk dokumentasjon og meldingsutveksling i kommunen	Nei	
Hvordan bedre hverdagen til pårørende av hjemmeboende personer med demens	Nei	
Kartlegging av smerter hos pasienter	Ja	
La hverdagen blomstre – Eden alternative	Ja	
E-læring i tannpleie for helsepersonell		

Rokilde Utviklingssenter for sykehjem, Møre og Romsdal

Prosjekt	Samarbeid SOF	Kommentarer
Hospitering ved lindrende enheter	Nei	
Kompetanseheving for å redusere underernæring på sykehjem	Ja	
Nye velferdsteknologiske virkemidler	Ja	
Kjerlig vekking	Nei	
Pårørendes erfaringer knyttet til informasjon og medvirkning i forbindelse med tildeling av sykehjems plass	Nei	

Ålesund Utviklingssenter for hjemmetjenester, Møre og Romsdal

Prosjekt	Samarbeid SOF	Kommentarer
Implementering av utviklingssenter i hjemmetjenester	Ja	
Individuell plan og samhandling	Nei	
Integreringsbase - rus	Nei	
Modell for forebyggende hjemmebesøk hos eldre	Ja	
Musikk i demensomsorga – eit pilotprosjekt	Nei	
Refleksjon som kvalitetsutvikling ved hjemmetjenesten: Refleksjonsgrupper	Ja	
Sykepleiestudenten som ressurs i implementering av PPS som verktøy	Nei	
Aktivitet og sysselsetting av yngre personer med demens	Nei	
Et verdig liv med en funksjonsnedsettelse	Nei	
Selvhjelpsgrupper for pårørende til mennesker med demenssykdommer	Nei	
Studenttett praksisveiledning i hjemmesykepleien	Nei	

Verdal Utviklingssenter for sykehjem Nord-Trøndelag

Prosjekt	Samarbeid SOF	Kommentarer
Kompetansehevende tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt	Nei	
”Gode øyeblikk” kulturell stimulering av hjemmeboende eldre med begynnende demens	Nei	
Helhetlig demensomsorg	Nei	
IPLOS som sykepleiefaglig vurderingsverktøy	Ja	
Kunnskapsbasert praksis, modell for kompetanseutvikling	Ja	
Lettere når jeg er aktiv	Nei	
Refleksjonskort	Nei	
Samhandling på tvers	Nei	

Stjørdal Utviklingssenter for hjemmetjenester Nord -Trøndelag

Prosjekt	Samarbeid SOF	Kommentarer
Bedre tilbud til mennesker rammet av kronisk lungesykdom		
Individuell plan		
Kompetanseheving innen kreft- og lindringsomsorg		
Prøve ut effekten av tverrfaglig innsatsteam	Nei	

Tabell 1 viser at de enkelte USHT har samarbeidet med SOF i ulik grad på de ulike prosjektene. Søbstad og Stjørdal hadde ikke satt opp SOF som samarbeidspartnere på sine prosjekter på den nasjonale nettsiden. Åfjord registrerte SOF som samarbeidspartner på tre av fem registrerte prosjekter, Rokilde på to av fem, Ålesund på tre av 11 og Verdal på to av 8 registrerte prosjekter.

Diskusjon

Både spørreundersøkelsen og tabell 1 viste at SOF, Midt -Norges' bistand har vært mere etterspurt av Utviklingssentrene for hjemmetjenester i Midt -Norge enn av Utviklingssentrene for sykehjem. Dette kan ha sammenheng med hvor lenge USHT har eksistert og hvilke ressurser og kompetanse som var i de ulike USHT. Et Utviklingssenter for sykehjem har vært i drift som Undervisningssykehjem siden 1999, og to har vært satellitt til Undervisningssykehjemmet fra 2006. Undervisningssykehjem skilte seg fra et ordinært sykehjem ved at det hadde en egen forsknings- og fagutviklingsavdeling (Fou-avdeling). Disse tre ble Utviklingssenter for sykehjem i Sør-Trøndelag, Nord -Trøndelag og Møre og Romsdal. Ressursene som var på de gamle Undervisningssykehjemmene ble overført til Utviklingssentrene for sykehjem i Sør – Trøndelag. Utviklingssentrene for hjemmetjenester i Sør -Trøndelag, Nord -Trøndelag og Møre og Romsdal ble valgt av Helsedirektoratet i 2009 etter søknad fra de ulike kommuner. Fra 2011 fikk all USHT samme ansvar og oppgaver, og i 2015 skal denne likestilte modellen evalueres. Det vil ta tid før utviklingssentrene for hjemmetjenesten har bygd opp kompetanse på samme nivå som utviklingssentrene for sykehjem, som har eksistert fra 10 til 3 år lengere enn utviklingssentrene for hjemmetjenester. Ved at Helsedirektoratet tillegger USHT like mye ressurser og oppgaver, stilles det større krav til utviklingssentrene for hjemmetjenester enn utviklingssentrene for sykehjem. Utviklingssentrene for sykehjem har eksistert og bygd opp kompetanse og nettverk i flere år før utviklingssentrene for hjemmetjenester ble opprettet. Gapet mellom kompetanse og ressurser på den ene siden og kravene til ansvar og oppgaver på den andre må da dekkes opp ved for eksempel forskningsfaglig bistand og veiledning. SOF har fått i oppdrag å yte forskningsfaglig bistand til Utviklingssentrene i sine regioner. Dette kan føre til en skjevhet i bistand ved at de som trenger det mest får uforholdsmessig stor andel av den totale veiledningsressursen i SOF, og de som har mest ressurser og kompetanse får mindre. På den

annen side har utviklingssentrene for sykehjem bygd opp nettverk og fått samarbeidspartnere som de har brukt i flere år. Det vil derfor være naturlig at de fortsette samarbeidet med disse og derfor ikke er like avhengig av forskningsfaglig bistand og veiledning fra SOF.

Helsedirektoratet stilte krav om at det opprettes en skriftlig avtale mellom Utviklingssentrene og Senter for omsorgsforskning. Denne avtalen ble undertegnet av USHT og SOF i løpet av 2010. Pådriver for dette arbeidet har vært daglig leder av SOF, Midt Norge, Kirsten Lange.

De tre siste årene har SOF samarbeidet med USHT om et felles årlig arrangement. Det har en varighet på to dager og USHT har ansvaret den første dagen og SOF dag to. Arrangementet går på rundgang mellom de ulike USHT. Det settes ned en komite' for hver samling bestående av tre representanter fra USHT og en fra SOF. Formen på samlingen er som oftest forholdsvis korte faglige innlegg med en påfølgende debatt. Det settes av god tid til diskusjon. Som vi ser av resultatet fra spørreundersøkelsen var USHT godt fornøyd med temaene som ble tatt opp på samlingene. De hevdet videre at temaene er mer aktuelle for USHT fordi USHT hadde tre representanter i programkomiteen. En annen årsak kan være at SOF Midt Norge har jobbet spesielt tett på USHT i regionen og vet hvilke utfordringer de enkelte USHT står overfor. I tillegg til at det gis tett veiledning er SOF representert i USHT's fag- og samarbeidsråd, nettverk og konferanser. Enkelte mener at de hadde størst utbytte av diskusjonene på samlingene. Under diskusjonen skjer det en refleksjon over egen praksis og en lærer av andre USHT som står overfor de samme utfordringene og mulighetene. Dette er også viktig i forhold til nettverksbygging. Når vi etterspør hvilket tema USHT ønsker SOF skal ta opp på samlingene ønsket de mer av de temaene som vi allerede har tatt opp på tidligere samlinger. Det er igjen en bekreftelse på at temaene har vært aktuelle, men ikke ferdigdebatterte. Det er også et ønske fra flere USHT at SOF deltar / arrangerer flere samlinger eller fagdager. Dette ble tatt til følge ved at SOF arrangerte en ekstra samling høsten 2012.

USHT uttrykte at de var fornøyd med forskningsfaglig veiledning og bistand fra SOF. De var også spesielt fornøyd med at SOF hadde ansatt en veileder til hvert USHT. Andre påpekte at store geografiske avstander og hyppige utskiftninger av veileder har vært en barriere for å ta kontakt med veileder, og framgang i prosjekter som USHT og SOF har samarbeidet om. Dette har SOF prøvd å gjøre noe med, ved at de har ansatte i hvert fylke. Vi ser imidlertid at det i Møre og Romsdal kan bli lange avstander til USHT og at dette kan være årsaken til at

Utviklingssentret for hjemmetjenester har samarbeidet mer med SOF's representant enn utviklingssentret for sykehjem. Dette er kanskje et problem som må diskuteres og eventuelt løses hvis partene opplever dette problematisk. Skifte av veileder har skyldes utskifting av fagpersonale i SOF, dette er noe som er vanskelig å forutse på sikt. SOF tilstreber å ha stabilt personale over tid. Skifte av veileder på prosjekter hemmer framgang i prosjektet, men kan også være positivt da det kan komme inn andre fagpersoner i evalueringen av prosjektet som ikke har vært involvert i planleggingen og driften av prosjektet. SOF Midt Norge har satset på å yte best mulig forskningsfaglig bistand og veiledning til USHT i regionen. I tillegg til en halv stilling som dekkes av Helsedirektoratet til dette formålet finansierer SOF Midt-Norge 10 % av egne midler. En 60 % stilling er for lite til å dekke USHT's behov, slik at det foregår en kontinuerlig prioritering fra SOF's side. Dette kan slå skjevt ut noen ganger da en forespørsel kan komme på et tidspunkt da mye av SOF's ressursene er bundet opp i enkelte perioder. Dette forsøker SOF å løse ved å sette inn andre tilgjengelige ressurser. SOF er imidlertid inne i alle USHT's fag- og samarbeidsråd og prøver på denne måten å holde seg oppdatert på hva som foregår i USHT i regionen.

Vi ser imidlertid også at det ble drivet mange like eller tilnærmet like prosjekter i USHT, Midt Norge (tabell 1). Ved økt samarbeid mellom USHT på disse prosjektene kunne ressursene i SOF og USHT ha vært bedre utnyttet. I tillegg kunne prosjektene ha vært større og av bedre kvalitet ved at flere USHT samarbeidet om prosjektene. Det er lettere for USHT og SOF å samarbeide om søknader til økonomisk støtte hvis prosjektene er større, mer forskningsrettet, har en klar plan for evaluering og involverer hele eller store deler av regionen.

SOF Midt- Norge har ikke igangsatt forskningsprosjekter som inkluderer alle USHT i regionen, men har gjennomført en studie om smertelindring i sykehjem og i hjemmebaserte tjenester i Midt- Norge. I denne studien ble forskningskommunene inkludert og de kommunene som både er forskningskommuner og er vertskommuner for USHT var med i denne studien. Vi ser at alle kommunene ønsket at SOF skal initiere et forskningsprosjekt der de inkluderer USHT. Når vi etterspør tema som kan være aktuell for et fellesprosjekt, er det temaer som de ulike USHT har jobbet med som blir nevnt. SOF jobber med muligheten for å initiere et forskningsprosjekt som inkluderer alle USHT i regionen.

Selv om der fleste synes de har fått den forskningsfaglige bistanden og veiledning de har etterspurt fra SOF, er det enkelte som ønsker mer hjelp. De ulike USHT i regionen har ulik kompetanse og resurser og har derfor ulike behov for bistand fra SOF. Dette er en problemstilling som daglig og faglig leder av SOF må ta stilling til når de enkelte forespørslene fra USHT kommer til SOF. Det er avhengig av ressursene som SOF har til rådighet til enhver tid.

Som vi tidligere har vært inne på kan det synes som om utviklingssentrene for hjemmetjenester hadde større behov for bistand i starten enn utviklingssentrene for sykehjem som hadde startet opp noen år tidligere. SOF skal yte forskningsfaglig bistand til utviklingssentrene. Dette innebærer blant annet støtte til: formulering av problemstillinger, litteratursøk, utforming av undersøkelser, inkludert ulike typer av datainnsamlinger, bearbeiding av data, rapport- og artikkelskriving, utforming av prosjektsøknader, vurdering av forskningsforespørsler rettet til utviklingssentrene (Romøren, 2011). Dette er oppgaver som utviklingssentrene for sykehjem har hatt andre gode samarbeidspartnere som veiledere på og dette samarbeidet har vært videreført. SOF blir en ny aktør inn i dette nettverket og det vil ta noe tid før det blir like stor etterspørsel fra utviklingssentrene for sykehjem som det er fra utviklingssentrene for hjemmetjenester. Det vil samtidig skje en kompetanseheving i utviklingssentrene for hjemmetjenester slik at behovet for bistand etter hvert blir mer like fordelt mellom de ulike USHT.

Alle utviklingssentrene får en rundsum fra Helsedirektoratet. Dette skal evalueres i 2015, noe som gjør at det blir et «prestasjonspress» på USHT. Hvert utviklingssentre er pålagt å rapportere inn sine aktiviteter til Helsedirektoratet hvert år og utviklingssentrene ønsker å framstå som kreative og driftige i forhold til de oppgaver de har fått. Det skapes en forventning om at en må yte for at en skal fortsette å få støtte og bli opprettholdt som USHT. Dette må en også se i forhold til kompetansehevingen som har skjedd / skjer i USHT i regionen. Halvparten av USHT har ”ansatte” med mastergrad og på to senter er ”ansatte” i gang med mastergradsutdanning. Utviklingssentret som tidligere har vært hovedundervisningssykehjem i regionen har også en egen FOU avdeling. Dette gjør bemanningssituasjonen mer stabil og gjør det lettere å gjennomføre prosjekter. Hvis ansatte skal veksle mellom prosjektarbeid og vanlig drift kan det fort bli en kamp om ressurser som går ut over prosjektarbeid. En mulighet er å frikjøpe ansatte for prosjektarbeid over en viss

tidsperiode, men da er det avhengig av at en får leid inn vikar for en periode som er tidsbegrenset og ofte av kort varighet.

Tabell 1 viser i hvilke prosjekter SOF er oppgitt som samarbeidspartnere. Opplysningene er hentet fra en nasjonal rapporteringsside for USHT, som drives av Helsedirektoratet. Her er det USHT som selv rapporterer. Vi ser at de fleste USHT oppgir SOF som samarbeidspartnere på noen av sine prosjekter. De fleste prosjekter driver USHT uten å samarbeide med SOF (tabell 1). Vi så også at de har oppgitt mange ulike samarbeidspartnere. Det er naturlig at de samarbeider med ulike aktører avhengig av hvilket prosjekt det dreier seg om, hvilken type bistand de trenger og temaet på prosjektet. I de prosjekter der USHT trenger forskningsfaglig bistand er også Høgskolene en aktuell samarbeidspartner i tillegg til SOF. Det er imidlertid flere prosjekter SOF mener SOF kunne ha vært oppført som samarbeidspartnere på, da det i noen tilfeller er ytet betydelig bistand fra SOF' ansatte. Det har vært en dialog mellom SOF og USHT om dette og i en del tilfeller vil det bli rettet opp av USHT. Rapportering på den nasjonale rapporteringsnettsiden er en viktig rapportering da dette synliggjør de ulike USHT's aktivitet. SOF oppfordrer derfor USHT i region Midt Norge til å rapportere alle sine prosjekter på denne siden og føre opp hvilke samarbeidspartnere de har på de ulike prosjektene. SOF setter som krav at vi føres opp som samarbeidspartnere hvis vi har gitt forskningsfaglig bistand og veiledning på prosjekter.

Konklusjon

De ulike USHT i Midt- Norge hadde ulik behov for bistand og veiledning, men vi fanten tendens til at Utviklingssentrene for hjemmetjenester har et hatt noe større behov for bistand og veiledning fra SOF enn Utviklingssentrene for sykehjem. Utviklingssentrene for sykehjem har eksistert lengre enn utviklingssentrene for hjemmetjenester og SOF ble opprettet og har dermed etablert seg nettverk med andre samarbeidspartnere. Dette kan endre seg når kompetansen og ressursene blir mere lik i USHT, Midt Norge.

SOF vil også anbefale at det blir økt samarbeid mellom USHT på tvers av fylkene om de ulike prosjekter da dette kan føre til større prosjekter, bedre kvalitet på prosjekter som kan evalueres på en bedre måte. Ved at flere går sammen i et større prosjekt der evalueringen er en viktig del, kan det også være lettere å få finansiering via forskningsmidler.

De fleste USHT er imidlertid fornøyd med den forskningsfaglige bistand og veiledning de har fått fra SOF. Flere framhever det positive med en fast veileder fra SOF, men også hvor sårbart dette er hvis vedkommende slutter eller får andre oppgaver i SOF.

Til slutt vil SOF oppfordre USHT til å rapportere sine prosjekter og samarbeidspartnere på <http://www.utviklingssenter.no>, som er en nasjonal nettside opprettet av Helsedirektoratet for USHT's prosjektrapportering.

Referanser

Helsedirektoratet (2010). Utvikling gjennom kunnskap. Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester - en nasjonal satsing. Strategi. Helsedirektoratet. Oslo, Helsedirektoratet. **15 - 1858**.

Prosjektrapporteringen er hentet fra: <http://www.utviklingssenter.no>

Romøren TI (2011) Presisering av Senter for Omsorgsforskning's forskningsfaglig bistand og veiledning. Notat

Senter for Omsorgsforskning (2010). Årsmelding 2010. Senter for Omsorgsforskning.

Vedlegg 1. Spørreskjema

Spørreundersøkelse for å evaluere Senter for Omsorgsforskning's virksomhet i forhold til Utviklingssentrene i Midt Norge

Senter for omsorgsforskning Midt-Norge skal yte forskningsfaglig bistand og veilede Utviklingssentrene for hjemmetjenester og sykehjem i Midt Norge. En nasjonal satsing på Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester skal bidra til gode pleie- og omsorgstjenester i kommunene. Den nasjonale satsingen skal understøtte gode lokale initiativ til kvalitetsforbedring og være et virkemiddel for implementering av nasjonale føringer. Midt Norge har følgende utviklingssentre for sykehjem; Søbstad sykehjem, Trondheim, Rokilde sykehjem Kristiansund og Verdal bo og helsetun. Utviklingssentrene i hjemmetjenesten i regionen er Ålesund kommune, Åfjord kommune og Stjørdal kommune. Utviklingssentrene har ulik kompetanse og erfaring med forskning og prosjekt, og sentret har derfor forsøkt å yte bistand etter behov og i forhold til ressursene som har vært tilgjengelig ved sentret. For å gjøre sentrets tjenester mest mulig effektiv er det derfor nødvendig med en evaluering av den forskningsfaglige bistanden og veiledningen som sentret har gitt til Utviklingssentrene.

Målet med denne studien er å evaluere Senter for Omsorgsforskning Midt Norge's forskningsfaglige bistand og veiledning i forhold til utviklingssentrene i Midt Norge

For å evaluere dette trenger vi tilbakemelding på hvordan dere har opplevd samarbeidet med Senter for Omsorgsforskning. Vi ønsker derfor at dere svarer på følgende spørsmål:

1. Har ditt utviklingssenter en samarbeidsavtale med Senter for Omsorgsforskning, Midt Norge?
2. Senter for Omsorgsforskning arrangerer en fagdag i forbindelse med den årlige samlingen for utviklingssentrene i regionen. Har denne dagen vært

nyttig for ditt arbeid i utviklingssentret? Har tema som er blitt tatt opp vært aktuelle tema for dere? Er det noe dere savner eller som kunne vært gjort annerledes for at dere hadde fått større utbytte av dagen? Ønsker dere flere samlinger eller andre samlinger i tillegg til denne ene dagen?

3. Hvordan opplever dere den forskningsfaglige bistanden og veiledningen som ditt utviklingscenter har fått fra Senter for Omsorgsforskning, Midt Norge. Hva har dere vært fornøyd med? Hva kunne vært gjort annerledes. Har dere fått den hjelpen dere har etterspurt? Hvis nei, kan du utdype dette nærmere?
4. Har dere deltatt i klinisk forskning eller prosjekter som er initiert fra Senter for Omsorgsforskning, Midt Norge eller andre der Senter for Omsorgsforskning, Midt Norge har vært en av flere aktører? Hvis ja, hvilket prosjekt? Hvis nei, har dere noen synspunkter på dette? Er det temaer dere ser for dere kunne vært aktuelt for ditt utviklingscenter?
5. Har dere fått den hjelpen dere har etterspurt i forhold til jobbing med utviklingsprosjekter som ditt utviklingscenter selv driver?
6. Hvordan er ditt utviklingscenter finansiert?
7. Hvilken kompetanse finnes det blant ansatte i ditt utviklingscenter? Har ditt senter en kompetanseplan? Kan du beskrive hovedtrekkene i kompetanseplanen?
8. Hvilke andre institusjoner samarbeider dere med når det gjelder forsknings- og fagutviklingsprosjekter?

TAKK FOR HJELPEN.